

ЦИВІЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

У зв'язку зі стрімкою діджиталізацією суспільства дедалі частішають випадки порушення прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет. Це зумовлено недосконалістю законодавства у сфері інтелектуальної власності; неможливістю об'єктивного визначення розміру моральної шкоди у зв'язку із залежністю моральної шкоди від страждань постраждалої особи; складністю визначення розміру доходу від неправомірного використання об'єкту інтелектуальної власності в мережі Інтернет. Зазначені обставини значною мірою ускладнюють доведення та притягнення винних осіб до цивільної відповідальності.

Слід зазначити, що відповідно до частини першої ст. 420 Цивільного кодексу до об'єктів права інтелектуальної власності належить торговельна марка, виходячи із чого, вважаємо за необхідне, розглядати цивільну відповідальність за неправомірне використання об'єктів прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет на прикладі торговельної марки [1].

Прикладом недосконалості законодавства у сфері інтелектуальної власності може слугувати те, що правоволоділець має абсолютні права на конкретний об'єкт інтелектуальної власності, володіє правом на використання такого об'єкта, має можливість монопольно встановлювати завищені ціни на використання на підставі ліцензійного договору, у випадку використання торговельної марки, що у свою чергу впливає на ціну товару, в якому втілений такий об'єкт [2].

Порушники прав інтелектуальної власності, здійснюючи продаж контрафактних товарів, намагаються отримати більші прибутки внаслідок проведення демпінгової цінової політики. Так, зменшуючи ціну на контрафактну продукцію і збільшуючи обсяги виробництва, вони можуть отримувати додаткові доходи, у той час, як правовласники такої можливості не мають. Внаслідок цього збільшується кіль-

кість випадків неправомірного використання об'єктів інтелектуальної власності у тому числі й в мережі Інтернет [2].

Дещо покращує ситуацію частина 6 статті 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг», положення якої встановлюють перелік випадків використання торговельної марки без згоди правоволодільца [3].

Однак, як свідчить судова практика, власники торговельних марок можуть по-різному розуміти норми законодавства та подавати позови на цілком правомірні дії користувачів торговельних марок, що підтверджується судовою справою 5011–12/24–2012 у якій АТ КБ «ПРИВАТБАНК» позивався до редакції щотижневика «Власть Денег» через розміщене у новинах зображення відділення з торговельною маркою «ПРИВАТБАНК». Слід зауважити, що лише в касаційній інстанції вдалося довести правомірність дій відповідача [4].

Для вирішення зазначеної проблеми, на нашу думку, необхідно конкретизувати положення Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг» у частині правомірного та неправомірного використання такого об'єкта інтелектуальної власності, у тому числі й у мережі Інтернет.

Оскільки цивільна відповідальність складається з відшкодування майнової та немайнової шкоди наступною проблемою є неможливість об'єктивного визначення розміру моральної шкоди у зв'язку із залежністю моральної шкоди від страждань постраждалої особи. Це зумовлено тим, що кожна особа різною мірою відчуває душевні хвилювання при порушенні її прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет, а зважаючи на те, що душевні хвилювання є явищем суто психологічним та залежним від конкретного індивіда, неможливо об'єктивно визначити грошовий еквівалент такої шкоди.

Схожа позиція міститься й у Листі Міністерства юстиції України № 35–13/797, відповідно до якого складність у розробці механізму визначення моральної шкоди полягає у неможливості об'єктивного визначення глибини душевних страждань потерпілої особи [5].

Крім того, досить часто суди при визначенні розміру моральної шкоди пов'язують її із розміром завданої матеріальної шкоди, що

у свою чергу суперечить положенням частини четвертої статті 23 ЦК України, відповідно до якої моральна шкода відшкодовується незалежно від майнової шкоди, яка підлягає відшкодуванню, та не пов'язана з розміром цього відшкодування [1].

Для вирішення зазначеної проблеми необхідно, на нашу думку, удосконалити законодавство, що регулює проведення психологічної експертизи та на законодавчому рівні ввести обов'язкову умову проведення моральної шкоди проведення такої експертизи.

Наступною проблемою є складність визначення розміру доходу від неправомірного використання об'єкту інтелектуальної власності в мережі Інтернет. Такій ситуації сприяють два фактори: перший – якщо продаж контрафактного товару здійснюється юридичною особою, то доходи отримані від такого продажу скоріш за все не будуть обліковуватись у загальній бухгалтерії суб'єкта господарювання, і виходячи із цього буде неможливо визначити кількість проданого товару та розмір отриманого доходу навіть у разі проведення перевірок державними органами. Другий фактор – у разі якщо неправомірний продаж контрафактного товару під торговельною маркою здійснюється фізичною особою з використанням мережі Інтернет взагалі неможливо визначити кількість контрафактного товару. Це зумовлено тим, що у наш час функціонує велика кількість веб-сайтів, на яких кожна людина може розмістити безкоштовне оголошення про продаж будь-якого товару, який не вилучено із цивільного обороту. Найяскравішими прикладами таких дошок оголошень є olx.ua, besplatka.ua, shafa.ua.

Для вирішення цієї проблеми необхідно удосконалити законодавство, що регулює електронну комерцію шляхом внесення змін до діючого законодавства та шляхом прийняття нових законів України та підзаконних нормативно-правових актів.

Підводячи підсумки та враховуючи вищевикладене, слід зазначити що на сьогодні притягнення до цивільної відповідальності за неправомірне використання об'єктів інтелектуальної власності в мережі Інтернет є досить складним процесом через: по-перше недосконалість цивільного законодавства в цілому та законодавства в сфері

інтелектуальної власності зокрема; по-друге неоднозначність судової практики з зазначеній галузі; по-третє в психологічному аспекті моральної шкоди. Вирішенню даних проблем сприятиме удосконалення чинного законодавства України та проведення подальших доктринальних досліджень вченими-правниками.

Література:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Бошицький Ю. Л. Інтелектуальна власність в сучасній Україні – актуальні питання модернізації та правового регулювання. *Часопис Київського університету права*. № 2013/1. С. 213–217.
3. Про охорону прав на знаки для товарів та послуг: Закон України 3689-ХІІ від 15.12.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text>
4. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua>
5. Лист Міністерства Юстиції України № 35-13/797 від 13.05.2004. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_797323-04#Text